

PARADOKS EKONOMİ, SOSYOLOJİ VE POLİTİKA DERGİSİ

PARADOKS ECONOMICS, SOCIOLOGY AND POLICY JOURNAL

ISSN: 1305-7979

Yıl: 2020, Cilt/Vol: 16, Sayı/Issue: 2, Page: 147-162

PARADOKS
Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi

Editörler / Editors in Chief

Prof. Dr. Sema AY
Prof. Dr. Elif KARAKURT TOSUN
Doç. Dr. Hilal YILDIRIR KESER

TARANDIĞIMIZ INDEXLER

Dergide yayınlanan yazılardaki görüşler ve bu konudaki sorumluluk yazarlarına aittir. Yayınlanan eserlerde yer alan tüm içerik kaynak gösterilmeden kullanılamaz.

All the opinions written in articles are under responsibilities of the authors. None of the contents published cannot be used without being cited.

Yayın ve Danışma Kurulu / Publishing and Advisory Committee

Prof.Dr.Sema AY (Uludağ Üniversitesi)
Prof. Dr. Veysel BOZKURT (İstanbul Üniversitesi)
Prof. Dr. Marijan CINGULA (University of Zagreb)
Prof. Dr. Recai ÇINAR (Gazi Üniversitesi)
Prof.Dr.Elif KARAKURT TOSUN
Prof. Dr. Aşkın KESER (Uludağ Üniversitesi)
Prof. Dr. Emine KOBAN (Gaziantep Üniversitesi)
Prof.Dr.Ferhat ÖZBEK (Gümüşhane Üniversitesi)
Prof. Dr. Senay YÜRÜR (Yalova Üniversitesi)
Assoc. Prof. Dr. Mariah EHMKE (University of Wyoming)
Doç.Dr. Zerrin FIRAT (Uludağ Üniversitesi)
Assoc. Prof. Dr. Ausra REPECKIENE (Kaunas University)
Assoc. Prof. Dr. Cecilia RABONTU (University "Constantin Brancusi" of TgJiu)
Doç.Dr. Hilal YILDIRIR KESER (Bursa Teknik Üniversitesi)
Dr. Murat GENÇ (Otago University)

Hakem Kurulu / Referee Committee

Prof. Dr. Hamza ATEŞ (Kocaeli Üniversitesi)
Prof. Dr. Veysel BOZKURT (İstanbul Üniversitesi)
Prof. Dr. Marijan CINGULA (University of Zagreb)
Prof. Dr. Recai ÇINAR (Gazi Üniversitesi)
Prof. Dr. Kemal DEĞER (Karadeniz Teknik Üniversitesi)
Prof. Dr. Mehmet Sami DENKER (Dumlupınar Üniversitesi)
Prof. Dr. Bülent GÜNŞOY (Anadolu Üniversitesi)
Prof. Dr. Ömer İŞCAN (Atatürk Üniversitesi)
Prof. Dr. Vedat KAYA (Atatürk Üniversitesi)
Prof. Dr. Sait KAYGUSUZ (Uludağ Üniversitesi)
Prof. Dr. Aşkın KESER (Uludağ Üniversitesi)
Prof. Dr. Emine KOBAN (Gaziantep Üniversitesi)
Prof.Dr.Ahmet MUTLU (Samsun Ondokuz Mayıs Üniversitesi)
Prof.Dr.Nilüfer NEGİZ (Süleyman Demirel Üniversitesi)
Prof. Dr. Serap PALAZ (Balıkesir Üniversitesi)
Prof. Dr. Ali Yaşar SARIBAY (Uludağ Üniversitesi)
Prof. Dr. Abdülkadir ŞENKAL (Kocaeli Üniversitesi)
Prof. Dr. Veli URHAN (Gazi Üniversitesi)
Prof. Dr. Sevtap ÜNAL (Atatürk Üniversitesi)
Prof. Dr. Sevda YAPRAKLI (Atatürk Üniversitesi)
Prof. Dr. Uğur YOZGAT (Marmara Üniversitesi)
Prof. Dr. Senay YÜRÜR (Yalova Üniversitesi)
Doç.Dr.Rasim AKPINAR (Manisa Celal Bayar Üniversitesi)
Doç. Dr. Gül ATANUR (Bursa Teknik Üniversitesi)
Doç. Dr. Tülin ASLAN (Uludağ Üniversitesi)
Doç. Dr. Arzu ÇAHANTİMUR (Uludağ Üniversitesi)
Doç. Dr. Ceyda ÖZSOY (Anadolu Üniversitesi)
Doç. Dr. Doğan BIÇKI (Muğla Üniversitesi)
Doç. Dr. Elif ÇOLAKOĞLU (Atatürk Üniversitesi)
Doç. Dr. Mithat Arman KARASU (Harran Üniversitesi)
Doç. Dr.Mustafa KOCALOĞLU (Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi)
Doç. Dr. Ahmet MUTLU (Ondokuz Mayıs Üniversitesi)
Doç. Dr. Nilüfer NEGİZ (Süleyman Demirel Üniversitesi)
Doç. Dr. Veli Özer ÖZBEK (Dokuz Eylül Üniversitesi)
Doç. Dr. Ferhat ÖZBEK (Gümüşhane Üniversitesi)
Assoc. Prof. Dr. Cecilia RABONTU (University "Constantin Brancusi" of TgJiu)
Assoc. Prof. Dr. Ausra REPECKIENE (Kaunas University)
Doç. Dr. Gözde YILMAZ (Marmara Üniversitesi)
Doç. Dr. Aybeniz AKDENİZ AR (Balıkesir Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Cantürk CANER (Dumlupınar Üniversitesi)
Dr. Öğr.Üyesi Işın KIRIŞKAN (Giresun Üniversitesi)
Dr. Öğr.Üyesi Burcu ÖNGEN BİLİR (Bursa Teknik Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Ersoy SOYDAN (Kastamonu Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Oğuzhan ÖZALTIN (Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi)
Dr. Murat GENÇ (Otago University)
Dr. Enes Battal KESKİN (Uludağ Üniversitesi)

Paradoks Ekonomi Sosyoloji ve Politika Dergisi

Yıl: 2020, Cilt/Vol: 16 Sayı/Issue: 2

HAKEM KURULU

Prof. Dr. Meryem ATİK	Akdeniz Üniversitesi
Prof.Dr. Rabia Vildan İYİGÜNGÖR	Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Serpil AYTAÇ	Bursa Uludağ Üniversitesi
Doç.Dr. Anıl AKIN TANRIÖVER	Bursa Teknik Üniversitesi
Doç.Dr. Bengül GÜNGÖRMEZ AKOSMAN	Bursa Uludağ Üniversitesi
Doç.Dr. Zafer DURDU	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
Doç.Dr. Salih BATAL	Yalova Üniversitesi
Doç.Dr. Elvettin AKMAN	Süleyman Demirel Üniversitesi
Doç.Dr. Mert GÖKIRMAK	Bursa Uludağ Üniversitesi
Doç.Dr. İbrahim KAMİL	Trakya Üniversitesi
Doç. Dr. Sibel AKGÜN	Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr. Sevcan GÜLEÇ SOLAK	Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi
Doç.Dr. Sefa USTA	Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi
Doç.Dr. Ahmet UÇAR	Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Doç. Dr. Hakan CANDAN	Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi
Doç. Dr. Çiğdem AKMAN	Süleyman Demirel Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Arzu ÖZSOY ÖZMEN	Kocaeli Üniversitesi

YERELDE KAMU POLİTİKALARININ OLUŞUMUNDA BELEDİYELERİN ROLÜ: ÇOCUK POLİTİKALARINDA İZMİR GAZİEMİR ÖRNEĞİ¹

Rasim AKPINAR

*Doç. Dr., Manisa Celal Bayar Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi,
Kamu Yönetimi Bölümü, rasimakpinar@gmail.com*

Burak Hamza ERYİĞİT

*Doç. Dr., Marmara Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi,
Yerel Yönetimler Bölümü, burakhamza67@gmail.com*

ÖZET

Kentleşme oranının hızla arttığı günümüzde kentsel mekânın çocuk için daha yaşanılır kılınması ve dolayısıyla kent yaşamında çocuk odaklı bir yönetim yapısının yerelde oluşumu oldukça önem arz etmektedir. Bu düzlemde çocuklara dair dünyada yapılan uygulama ve girişimlerin merkezinde “Çocuk Dostu Kent” olgusu yer almaktadır. Çocuk Dostu Kent Girişimi Habitat 1996 yılında UN-Habitat ve UNICEF tarafından başlatılmıştır. Ayrıca Türkiye’nin de taraf olduğu ve 1990 yılında imzalanan Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, nerede doğduklarına, kim olduklarına; cinsiyetlerine, dinlerine ya da sosyal kökenlerine bakılmaksızın bütün çocukların haklarını tanımlamaktadır. Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, on sekiz yaşın altında olan kişileri çocuk olarak kabul etmektedir. Bu makalenin temel amacı çocuk dostu belediyecilik kavramını bir alan çalışmasıyla ele almaktır. Bu çalışmada Türkiye’nin önemli metropoliten merkezlerinden birisi olan İzmir’in Gaziemir ilçesi özelinde, çocuk dostu belediyecilik kavramı anne ve babalar ile çocuklar üzerinden ele alınmaya çalışılmıştır. Nicel araştırma ve dolayısı ile anket yöntemi kullanılarak hazırlanan çalışmada gelişmiş ülkelerde birer birey olarak kabul edilen çocukların ve çocuk haklarını dikkate alan yerel yönetim anlayışının Türkiye’de kent yönetimi açısından istenilen düzeye erişmediği sonucuna varılmıştır.

¹ Bu çalışma V. Stratejik Kamu Yönetimi Sempozyumu’nda sunulan “Yerelde Kamu Politikalarının Oluşumunda Belediyelerin Rolü: Çocuk Politikalarında İzmir Gaziemir Örneği” adlı bildirdiden genişletilerek üretilmiştir. Saha çalışmasında anketleri uygulayan ve bilgisayar ortamına taşıyan Kamu Yönetimi öğrencileri Buse Dumanlı, Buse Sabancı ve Abdülsamet Karadağ’a çok teşekkür ederiz.

ABSTRACT

Today, where the rate of urbanization is increasing rapidly, it is important to make urban space more livable for children and thus to establish a child-oriented governance structure in the local area. The “Child-Friendly City” phenomenon is at the center of the world’s practices and initiatives on children. The Child-Friendly City initiative was launched in Habitat 1996 by UN-Habitat and UNICEF. Moreover, the Convention on the rights of the child, which Turkey is a party to, and signed in 1990, defines the rights of all children regardless of where they were born, who they were; their gender, religion or social origin. The Convention on the rights of the child recognizes persons under the age of eighteen as children. The main purpose of this article is to analyze the concept of child-friendly municipality with a field study. In this study, the concept of child-friendly municipality in Gaziemir District of Izmir, which is one of the important metropolitan centers of Turkey, was tried to be analyzed through parents and children. In the study prepared using quantitative research and therefore survey method, it was concluded that the understanding of local government taking into account the rights of children and children who are accepted as individuals in developed countries did not reach the desired level in terms of urban management in Turkey.

GİRİŞ

Belirli ya da belirsiz bir toprak parçası üzerinde yaşayan insan topluluğunun siyasal olarak örgütlenmiş hali olan devlet organizasyonunun kamusal mal ve hizmetleri üretirken yapmaya karar verdiği ve benimsediği kamusal yol ve yöntemlere kamu politikası denilmektedir. Kamu politikalarının tanımından da anlaşılacağı üzere çok geniş bir inceleme ve değerlendirme alanına sahip olduğu söylenebilir. Devlet tüzel kişiliği dışında kamu gücünü kullanmakla mükellef kılınan yerel düzeydeki kamusal mal ve hizmet sağlayıcılarının yerel düzeydeki kamusal tercihlere yönelik izlemiş olduğu yol ve yöntemler yerel kamusal politikalar olarak addedilebilir. Yerel yönetimler sosyal, ekonomik, toplumsal, teknolojik, güvenlik, imar ve konut, kültür ve turizm, gençlik ve spor, sağlık, eğitim ve çevre alanlarında faaliyet göstermekte ve bu alanlarda kamu politikaları üretmektedirler.

Sosyal hizmetin konusu olan ve dezavantajlı gruplardan birisi olarak kabul edilen çocuk gerçeği, yerel kamusal mal ve hizmetler açısından önemli sayılabilecek yerel kamusal politikaların alanı haline gelmiştir. Bu bakımdan gerek uluslararası gerek ulusal birçok politika ve strateji belgesi yukarıda da bahsedildiği üzere son dönemde ön plana çıkan hususlardan olmuştur. Toplumların gelişmişlik düzeyine ilişkin değerlendirmelere konu olan ve kamu politikalarına yön veren uluslararası sözleşme ve politika belgeleri, gereğince uygulamaya konu edildiği zaman anlam ifade etmektedir.

Bu çalışmada şehir ve çocuk ilişkisini kurgulayan son dönemde kabul edilmiş uluslararası belgeler dâhilinde gelişme gösteren “çocuk dostu şehir” olgusunun Türkiye’deki yansımaları irdelenmeye çalışılmıştır. Çocukların yaşamlarını sürdürdükleri ister küçük ister büyük, şehir ya da kırsal bütün alanların yönetim şekline çocuk dostu yerleşim uygulanmaları önem kazanmaya başlamıştır. Çocuk dostu şehir çocuk haklarını gözeten iyi bir yerel yönetim politika belgesi ve örneğidir. Çocuk dostu bir şehirde, iyi yönetim, şehir kalkınma gündeminde çocuğa görünürlük kazandırmayı ve çocuklara karar verme sürecine katılım sağlamayı kapsamaktadır. Çocuk dostu şehir kavramı çerçevesinde yerel yönetimlerin çocuk haklarını desteklemesi ve gerçekleştirilmesi için bazı hakları sağlaması gerekmektedir. Örneğin, çocuklar şehrin karar veren organlarını etkileyebilme, yaşamak istedikleri şehri ifade edebilme, güvenli ortamlarda zaman geçirebilme, tüm bilimsel, sosyal ve kültürel etkinliklerin içinde yer alabilme haklarına sahiptir.

Merkezi düzeyde çocuk politikalarında ana aktör şüphesiz Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü'dür. Türkiye'de söz konusu teşkilat tarafından çocuklara dair çeşitli sosyal politika ve sosyal hizmet modelleri geliştirilmekte ve uygulanmaktadır. Ayrıca yerel düzeyde yaşadıkları beldelerin önemli bir kısmını oluşturan çocukların beklentilerinin, haklarının ve varlıklarının kent mekânına, sosyal ve yönetsel alana yansıtılmasından sorumlu olan kuruluşlardan birisi hiç şüphesiz belediyelerdir. Belediyeler; vatandaşlara olan yakınlığı, sorunlara hızlı müdahale edebilme kapasitesi ve yerel topluluğun talep ve gereksinmelerini etkili ve etkin gözleyerek çözüm üretebilme yeteneği ile çocuklara ilişkin politika ve uygulamaların önemli bir paydaşıdır. Bu minvalde bu çalışmada alan araştırması nicel araştırma yöntemi kullanılarak İzmir Gaziemir ilçesi örneklemini üzerinden Türkiye'deki belediyeler ile ilgili bir genellemeye varılmaya çalışılmıştır. İzmir Gaziemir İlçesi'nin değişik mahallelerinde ikamet eden ve geniş yelpazeli meslek gruplarına göre rastlantısal seçilen ebeveynlere söz konusu çocuk hakları ve mekân olgusu üzerinden niceliksel araştırma metodu olan anket uygulaması gerçekleştirilmiştir. Ayrıca bahsi geçen mekânda yaşayan çocuklara yönelik onların düşünce ve görüşlerini analiz eden hususi bir anket gerçekleştirilmiş ve çıktılarını karşılaştırmalı bir şekilde değerlendirmeye tabi tutulmuştur.

1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Çocuk Hakları Sözleşmesi, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 20 Kasım 1989 tarihinde kabul edilerek 2 Eylül 1990 tarihinde yürürlüğe konulmuştur. Çocuk Hakları Sözleşmesi an itibarıyla en geniş uluslararası kabul görmüş ve yüksek katımlı sözleşmedir. Devletlerin büyük çoğunluğunun bu sözleşmenin prensiplerine katılmış olduğu bilinmektedir. Türkiye'nin 14 Eylül 1990 yılında imzaladığı ve 9 Aralık 1994 tarihinde onayladığı Çocuk Hakları Sözleşmesi, 11 Aralık 1994'te Resmi Gazetede yayımlanmıştır. Bu sözleşmede geçen çocuk haklarını refah hakları, korumacı haklar, yetişkin hakları, ana/babalara karşı haklar şeklinde temalara ayırmak mümkündür.¹ Günümüzde sanayileşme ve hizmet sektöründeki gelişmelere paralel olarak dünya nüfusunun önemli bir bölümü kentsel alanlarda yaşamayı tercih etmektedir. Bu nedenle gerek merkezi idareler ve gerekse yerel otoriteler kentlerde çocuk ortamlarını iyileştirme yönünde politikalar geliştirmeye gayret etmektedir.

Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin yerel yönetim seviyesinde uygulanmasıyla Çocuk Dostu Şehir Geliştirme süreci başlamıştır. Bu sürecin temel aldığı dokuz ilke şunlardır:

- Çocukların Katılımı: Çocukları ilgilendiren/etkileyen hususlarda çocukların aktif katılımını teşvik etmek, görüşlerini dinleyip, karar alma süreçlerinde görüşlerini dikkate almak.
- Çocuk Dostu Yasal Çerçeve: Bütün çocukların haklarını destekleyen ve koruyan yasal mevzuat, düzenleyici çerçeveler ve prosedürler oluşturmak.
- Şehir Çapında Çocuk Hakları Stratejisi: Sözleşme'ye dayanan, Çocuk Dostu Şehirler oluşturmaya yönelik ayrıntılı, kapsamlı bir strateji ya da gündem belirlemek.
- Çocuk Hakları Birimi veya Koordinasyon Mekanizması: Yerel yönetim düzeyinde çocukların bakış açılarını dikkate almayı öncelik haline getiren daimi yapılar oluşturmak.
- Çocuk üzerindeki etkilerin değerlendirilmesi: Çocuklarla ilgili yasa, politika ve uygulamaların etkilerini uygulama öncesinde, sırasında ve sonrasında ölçen sistematik bir süreç oluşturmak.

1 Bknz: Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme ve İhtiyarı Protokoller, Usul Kuralları ile Çocuk Hakları Komitesi Genel Yorumları, <https://www.unicef.org/turkey/media/7941/file/%C3%87HDS%20ve%20%C4%B0htiyari%20Protokoller,%20Usul%20Kurallar%C4%B1%20ile%20%C3%87ocuk%20Haklar%C4%B1%20Komitesi%20Genel%20Yorumlar%C4%B1.pdf> (Erişim Tarihi: 10.09.2019).

- f. Çocuk Bütçesi: Çocuklar için yeterli kaynak ayırmak ve bütçe analizi yapmak.
- g. Şehirdeki Çocukların Durumu üzerine düzenli rapor: Çocukların ve haklarının durumunu yakından izleyip konu ile ilgili yeterli veri toplamak.
- h. Çocuk Haklarını Bilinir Kılmak: Yetişkinler ve çocuklar arasında çocuk hakları ile ilgili farkındalık oluşturmak.
- i. Çocuklara Yönelik Bağımsız Savunu: Çocukların haklarını destekleyen sivil toplum kuruluşları ve çocuk komiseri gibi bağımsız insan hakları örgütlerini desteklemek.

Birçok uluslararası girişim, kentlerdeki çocukların yaşam niteliğini geliştirmek üzere İstanbul'daki HABİTAT II konferansından sonra harekete geçmiştir. UNICEF'in Çocuk-dostu Kentler (Child-friendly Cities) girişimi ve UNESCO'nun Kentlerde Büyümek (Growing up in Cities) girişimi bu konuda sayılabilecek diğer çalışmalardandır. Kanada, Avustralya ve Amerika'da da benzer girişimler çocuk dostu çevreler yaratmak konusunda çeşitli çalışmalar sürdürmektedirler. 2001 yılında Avrupa Çocuk Dostu Kentler Ağı (ENCFC-European Network Child Friendly Cities) Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin yerine getirilmesi amacıyla kurulmuştur. Bu oluşum birincisi 2002 yılında Antwerp-Belçika'da olmak üzere, 2004 yılında Londra-İngiltere, 2006 yılında Stuttgart Almanya, 2008 yılında Rotterdam-Hollanda ve 2010 yılında Florance-İtalya, 2012 yılında Zagreb-Hırvatistan'da "kentlerde çocuk" (Child in the City) konferansları düzenlemiştir. Ülkemizde çocuklar için çalışılan araştırmalar, aktiviteler ve girişim çabalarına bakıldığında da Çocuk Dostu Kent projelerinin ön planda olduğu görülmektedir. UNICEF ile 2006-2010 yıllarındaki süreci içeren ülke programındaki faaliyet planı yürüncesinde 12 ilimizde Çocuk Dostu Kent girişim faaliyetleri başlatılmıştır.

Çocuk Dostu Şehir kavramının somutlaşması 1991 yılında İtalyan sahil kasabası olan Fano'da gerçekleşmiştir. Bu konuda İtalyan psikolog Francesco Tonucci'den ilham alınmıştır. Tonucci'nin düşüncesi, şehrin günlük yaşamının ve trafikteki artışların insanların yürüyebileceği, tanışabileceği ve eğlenip kamusal mekanların tadını çıkarabileceği güzellikleri olumsuz etkileyeceği nedeniyle kentli insanda güvensizlik hissinin oluşacağı inancıdır. Tonucci, çocukları şehirlerin değişiminde anahtar olarak görür ve çocukların şehirlerin geleceğinde bilinçli araçlar olabileceğini öne sürmüştür. Çocuk Dostu Şehirler, çocukları şehirlerin yönetimine katılım sağlayacak vatandaşlar olarak kabul etmektedir ve yerel yönetimlerin bu düşüncüyü benimsemesi gerekmektedir. Çocuk haklarına dair sözleşmenin 12. maddesinde belirtildiği üzere çocuklar şehri ve kamusal alanları projelendirilmede yerel yönetimlerde çocuk konseyleri aracılığıyla şehrin yönetimine ve idaresine katkıda bulunmalıdır. Çocuklar şehirde serbestçe hareket edebilmeli ve şehrin güvenli algısının gerçek anlamda sağlanması gerekmektedir (Tonucci, 2015: 291).

Çocuk Dostu Şehirler; çocukların şehir yönetiminin aktif katılımcıları olması ve çocukların fikirlerine şehir politikalarında yer verilmesi detaylarını kapsamaktadır. Çocuk Dostu Şehirlerde yeşil alanların varlığı, hem sosyal hem kültürel etkinliklerin barınmasını da kapsamakta ve hiçbir ayırım gözetmeksizin (din, dil, cinsiyet, engel hali) bu hizmetlere çocukların sahip olmasını amaçlamaktadır. Çocuk Dostu Şehir etkin bir yönetim sistemini gerektirmektedir ve çocuk haklarını gözetken iyi bir yerel yönetimi öngörmektedir (Riggio, 2002: 48).

Çocuk Dostu Şehir kavramı çerçevesinde yerel yönetimlerin çocuk haklarını desteklemesi ve gerçekleştirilmesi için şu hakları sağlaması gerekmektedir (Özservet, 2015: 7-8):

- Şehrin karar veren organlarını etkileyebilme,
- Yaşamak istedikleri şehri ifade edebilme,
- Tüm alanlara katılarak yaşam sürebilmeye,

- Tüm kapsamlarda temizliğe ulaşabilmeye,
- Oluşabilecek tüm şiddet konularında korunabilmeye,
- Güvenli ortamlarda zaman geçirebilmeye,
- Tüm sosyal ve kültürel etkinliklerin içinde yer alabilme

Çocuk Dostu şehir, çocuklara ve yaşamlarına aktif bir ilgi duymayı gerektirmektedir. Çocuk dostu olma, yalnızca yerel veya ulusal hükümetler tarafından gerçekleştirilen eylemler yoluyla değil, aynı zamanda çocukların kendilerinin, ailelerinin ve yaşadıkları kişilerin ve kurumların işbirliği ile şehirlerde başarılabilir. Çocuk Dostu Şehirlerin yaklaşımı, Çocuk Haklarına dair sözleşmenin kapsamlı bir şekilde uygulanması ile oluşabilmektedir. Bu nedenle, Çocuk Dostu Şehir, her genç vatandaşın şehirleri hakkındaki kararlarını etkileme ve istedikleri şehir hakkındaki görüşlerini ifade etme hakkını garanti etmektedir (Gökmen ve Taşçı, 2016: 470).

2. ALAN ARAŞTIRMASI

2.1. Araştırma

Çalışma nicel verilere dayalı betimsel tarama modelinde tasarlanmıştır. Betimsel tarama; yaşayanların, hali hazırda var olanların, yaşananların ne olduğunun betimlenip açıklanarak ortaya konulması olarak ele alınmaktadır (Sönmez ve Alacapınar, 2018: 47). Araştırmada veri elde etme tekniği olarak anket yöntemi kullanılmıştır. Anket, belli bir konuda, kişilerin, grupların, toplumların görüşlerini almak üzere hazırlanarak sorulardan oluşan veri toplama aracı olarak tanımlanmaktadır. Anket soruları, araştırmanın bağımlı ve bağımsız değişkenlerini kapsamalıdır. Ankette yer alan soruların açık ve anlaşılır olması gerekmektedir (Sönmez ve Alacapınar, 2018: 187- 188). Evren, araştırma sonuçlarını genelledebileceğimiz elemanlar bütünüdür. Örneklem ise evrenden belli kriterler dâhilinde seçilen ve evreni temsil edeceği varsayılan en küçük kümeyle denir (Büyüköztürk vd. 2015). Araştırmanın örneklemini, olasılığa dayalı örnekleme yöntemlerinden “basit tesadüfi örnekleme yöntemi” ile seçilen çocuklar ve ebeveynler oluşturmaktadır. Evreni oluşturan her birimin örneklem içerisinde yer alma olasılığı basit tesadüfi örnekleme yönteminde aynıdır. Diğer bir ifadeyle, birimler birbirinden bağımsız olarak eşit seçilme şansına sahiptirler. Evren hacmi N, örneklem hacmi n olarak alındığında evrendeki her bir birimin seçilme olasılığı n/N olacaktır (Ural ve Kılıç, 2005).Anketin bulguları basit frekans analizi yapmak suretiyle ortaya konulmuştur.

2.2. Varsayımlar

Araştırmada ana varsayım, “beldelerinin önemli oranda nüfusunu oluşturan çocukları gözetken bir belediyeçilik anlayışının geliştirilmesi gerekliliği” şeklinde belirlenmiştir. Bu varsayımın sınanması için oluşturulan iki ayrı ankette, biri o beldede yaşayan çocuklara ve diğer ankette ise anne ve babalara yönelik sorular yer almıştır. Bu anketlerde belediyenin hizmetlerine yönelik soruların bulunduğu gibi anne, baba ve çocukların haklarıyla ilgili sorulara da yer verilmiştir. Temel varsayımı destekleyecek ikincil varsayım “Çocukların yaşadıkları mekâna ilişkin talep ve görüşlerini o mekânı yönetenlere iletebilme yollarının açılması gerekliliği” şeklinde belirlenmiştir.

2.3. Araştırma Tekniği ve Katılımcılar

İzmir ili, Gaziemir İlçesinde ikamet eden çocuklar ile ebeveynler çalışma alanı olarak seçilmiştir. Bu ilçenin seçilmesinde ilçenin alışveriş merkezine sahip olması, ilçenin merkezde bulunması ve 2018 yılı adrese dayalı nüfus kayıt sistemine göre ilçe nüfusunun yaklaşık yüzde 27’sinin çocuk olması etken

olmuştur. Hazırlanan anket çalışması sadece ilçenin bir mahallesinde değil sosyo-ekonomik seviyesi göz önüne alınarak değişik mahallelerinde uygulanmıştır. Bir anket çocuklara yönelik hazırlanmış ve 155 çocuğa anket uygulanmıştır. Bir diğer anket ise ebeveynlere yönelik hazırlanmış ve 200 kişiye uygulanmıştır.

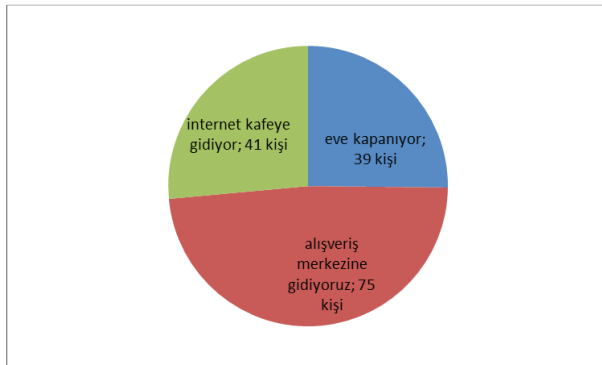
Kişisel özellikler	Çocuk anketi		Ebeveyn anketi	
	Yaş grubu	0-5	24 kişi	20-30
	6-10	46 kişi	30-40	91 kişi
	11-18	85 kişi	40 üstü	42 kişi
Cinsiyetiniz	erkek	82 kişi	erkek	69 kişi
	kız	73 kişi	kadın	131 kişi
Okula/kreşe/anaokuluna gidiyor musunuz?	evet	149 kişi		
	hayır	6 kişi		
kaç yıldır bu ilçede ikamet ediyorsunuz?	1-5	36 kişi	1-5	50 kişi
	6-10	69 kişi	6-10	117 kişi
	10 yıldan fazla	50 kişi	10 yıldan fazla	33 kişi
			Mesleğiniz	
			Ev hanımı	63 kişi
			işsiz	9 kişi
			Kamu görevlisi	81 kişi
			işçi	10 kişi
			Serbest meslek	37 kişi

2.4. Araştırmanın Bulguları

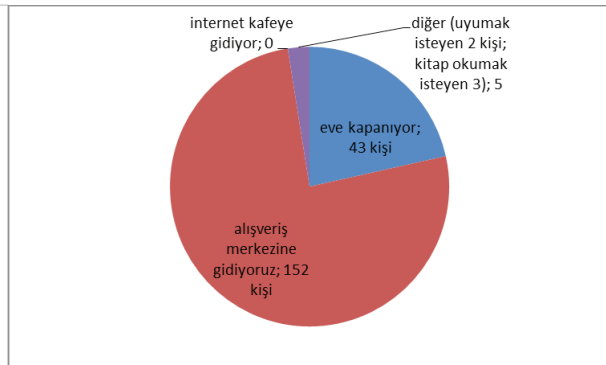
2.4.1. Çocukların Serbest Zaman Tercihleri ve Mekânları

Anne ve babaların “kışın olumsuz havalarda çocuğunuzun serbest vaktini nerede değerlendiriyorsunuz; çocuğunuz bu olumsuz havalarda nerede oyun oynuyor?” sorusuna verdiği cevaplara bakıldığında; büyük bir çoğunluğunun alışveriş merkezine gittiğini (152 kişi) diğerlerinin ise evde vakit geçirdikleri (43 kişi) görülmektedir. Benzer soru çocuklara “kışın olumsuz havalarda serbest vaktinizi nerede değerlendiriyorsunuz; nerede oyun oynuyorsunuz?” şeklinde yöneltildiğinde 75 çocuğun alışveriş merkezlerinde ve 41 çocuğun internet kafelerde (41 kişi) zaman geçirdiği görülmüştür.

Şekil-1:Çocuk anketi

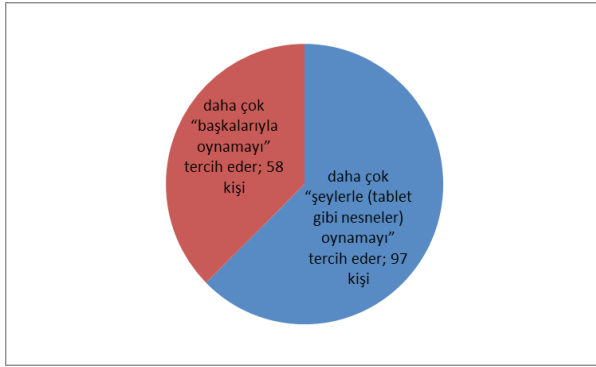

Şekil-2:Ebeveyn anketi

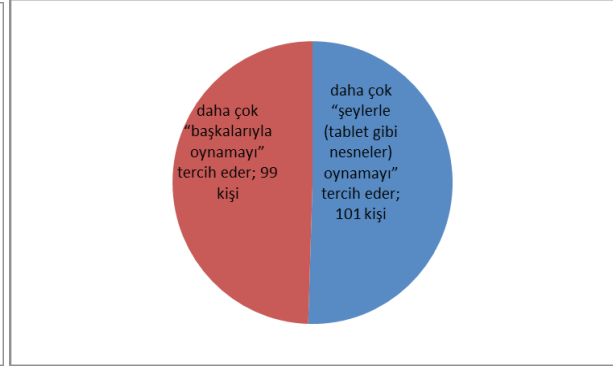

Çocuklara “oyun tercihiniz nasıldır?” diye bir soru sorulduğunda; 97 kişinin tablet, bilgisayar gibi nesnelere yalnız oynamayı tercih ettiği, 58 kişinin ise daha çok başkalarıyla oynamayı tercih ettiği görülmüştür. Aynı soru ebeveynlere sorulduğunda ortalama yarı yarıya bir dağılım ön plana çıkmıştır.

Şekil-3:çocuk anketi

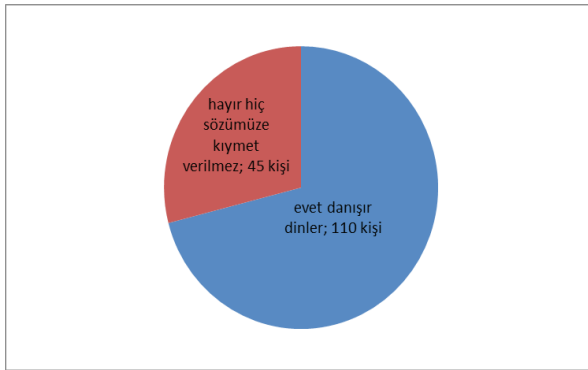
Şekil-4:ebeveyn anketi

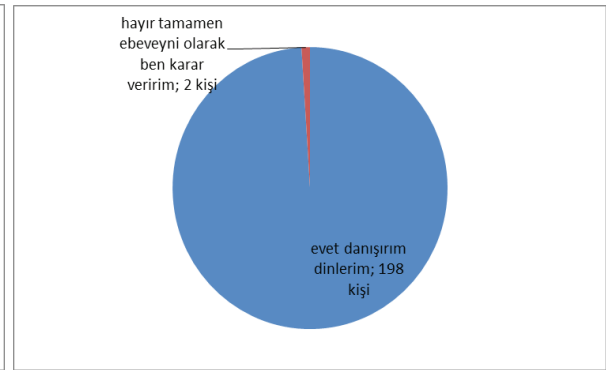
2.4.2. Çocukların Kendilerini İfade Edebilmeleri, Ebeveynlerinin Ve Yerel Yönetimlerin Çocukların Fikirlerine Değer Vermesi

Çocuklara "anneniz veya babanız karar vereceği zaman size danışır mı, sizi dinler mi?" diye sorulduğunda 110 kişinin evet danışır dinler cevabı vermiştir. 45 kişinin ise hayır hiç sözüme kıymet vermez dediği görülmüştür. Benzer soruyu ebeveynlere "ailecek karar vereceğiniz zaman çocuğunuza danışır mısınız onu dinler misiniz?" şeklinde sorulduğunda 198 kişinin evet danışırım dinlerim dediğini, sadece 2 kişinin hayır dediği görülmüştür.

Şekil-5:çocuk anketi

Şekil-6:ebeveyn anketi

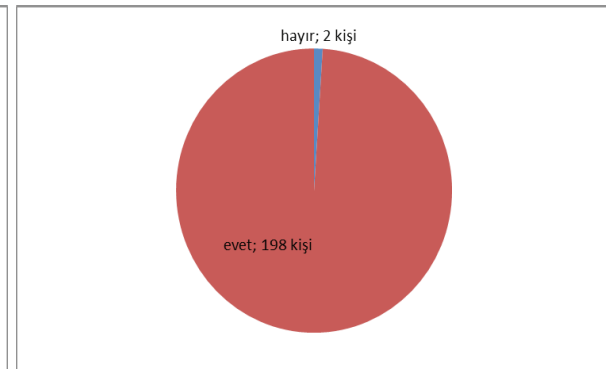

Çocuğun kendine ait özgür bir alanının olup olmadığını anlamak için "evinizde kendinize ait oda var mı?" sorusuna 8 kişinin kendine ait odasının olmadığı, 147 kişinin ise odalarının bulunduğunu anlaşılmıştır. Aynı soru ebeveynlere sorulduğunda 2 kişinin çocuğuna ait özel bir odasının olmadığı diğerlerinin ise var olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Şekil-7:çocuk anketi

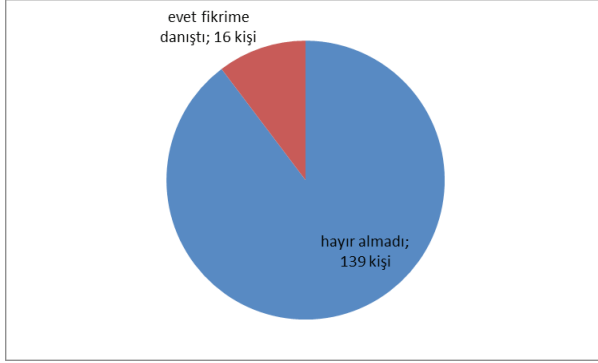

Şekil-8:ebeveyn anketi

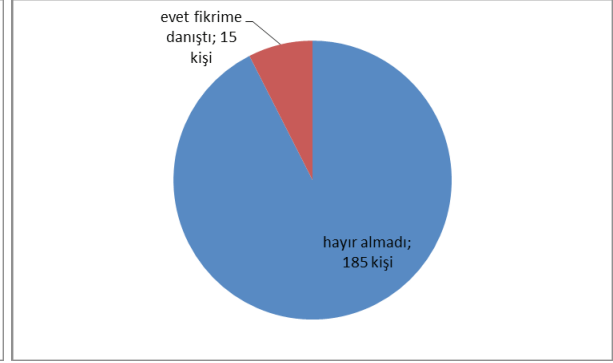

Çocuklara “nasıl bir kent istediğinize dair belediye bugüne kadar fikrinizi aldı mı?” diye sorulduğunda ağırlıklı olarak (139 kişi) fikirlerine başvurulmadığını ifade etmiştir. Benzer soru “nasıl bir kent istediğinize dair belediye bugüne kadar çocuğunuzun fikrini aldı mı?” diye ebeveynlere yöneltildiğinde aynı sonuçla (185 kişi hayır almadı) karşılığı alınmıştır.

Şekil-9:çocuk anketi

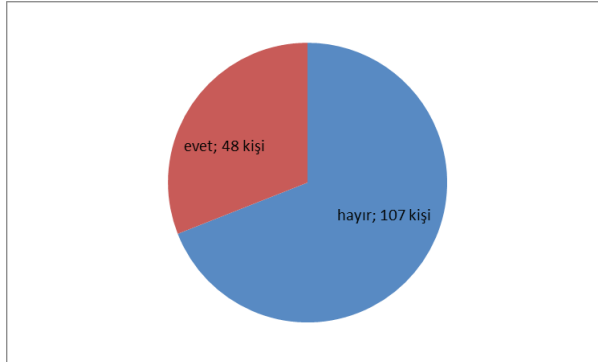
Şekil-10:ebeveyn anketi

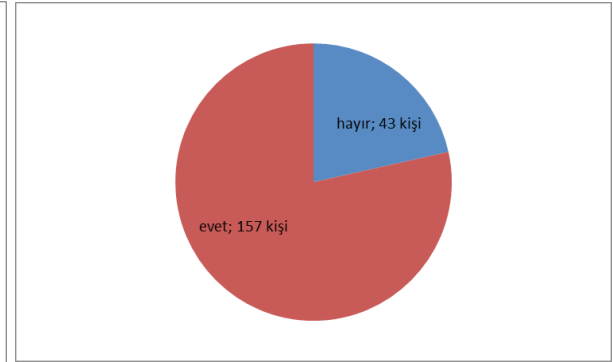
2.4.3. Çocuk Hakları Konusunda Bilinç Düzeyi

Çocuklara “Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme’yi hiç duydunuz mu?” diye sorulduğunda 107 kişinin hiç duymadığını; ebeveynlerde ise 147 kişinin haberdar olduğu görülmüştür.

Şekil-11:çocuk anketi

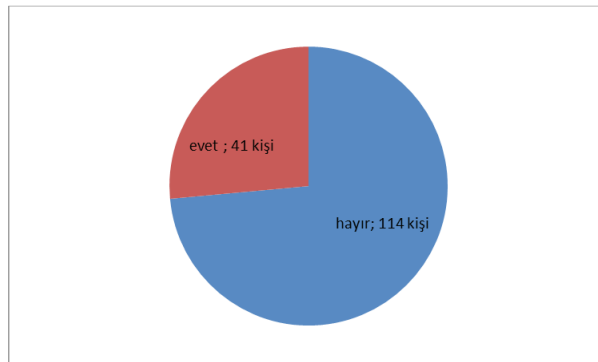

Şekil-12:ebeveyn anketi

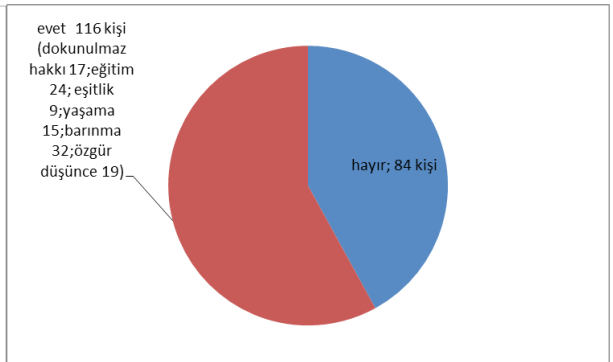

Çocuklara “çocuk haklarının neler olduğunu biliyor musunuz?” diye sorulduğunda 114 kişinin bilmediği; ebeveynlerde ise 116 kişinin bildiğini eğitim, barınma, yaşama hakkı gibi detaylandırdığı görülmektedir.

Şekil-13:çocuk anketi

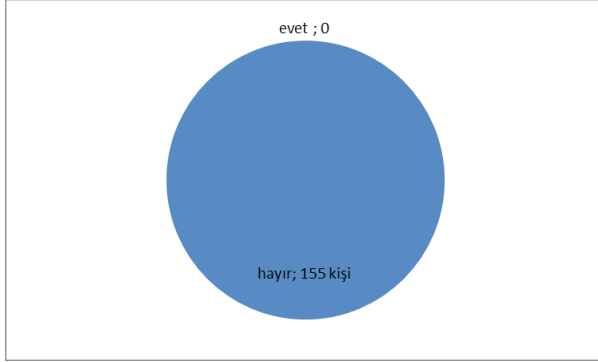

Şekil-14:ebeveyn anketi

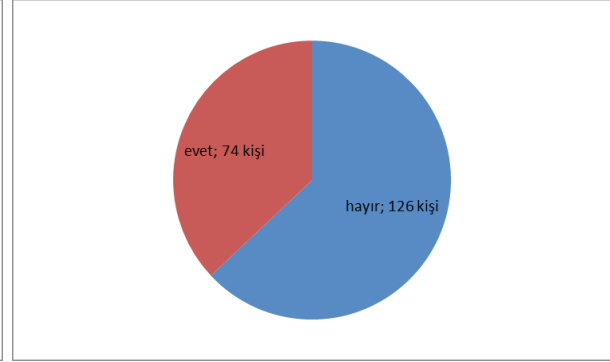

Çocuklara “Kamu Denetçiliği Kurumunu hiç duydunuz mu; evet ise çocukların bu kuruma başvurabildiğini duydunuz mu?” diye bir soru yöneltildiğinde hiçbir çocuğun bu kurumu duymadığı görülmüştür. Anne ve babalarda ise 126 kişinin Türkiye’de Kamu Denetçiliği Kurumunu duymadığı görülmüştür. 74 kişinin ise duymakla birlikte çocukların bu kuruma başvurabildiğini bilmediği sonucuna ulaşılmıştır.

Şekil-15:çocuk anketi

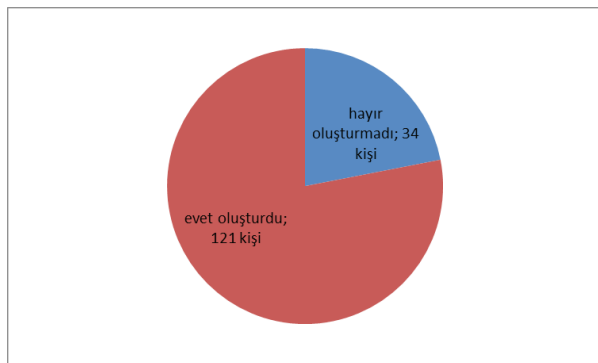
Şekil-16:ebeveyn anketi

2.4.4. Belediyelerin Çocuk Odaklı Faaliyet Gerçekleştirmeleri

Çocuklara “Arkadaşlarınızla buluşmak, birlikte vakit geçirmek ve en önemlisi rahat şekilde oyun oynamanız için belediyeniz gerekli ortamları, mekanları oluşturdu mu veya oluşturuyor mu?” diye sorulduğunda 121 kişinin evet dediği; 34 kişinin ise hayır oluşturmadı dediği görülmüştür. Anne ve babalara aynı soru sorulduğunda benzer bir cevap ile karşılaşmış olup, 184 kişinin evet oluşturdu, 16 kişi ise hayır oluşturmadı şeklinde değerlendirme yaptığı gözlenmiştir.

Şekil-17:çocuk anketi

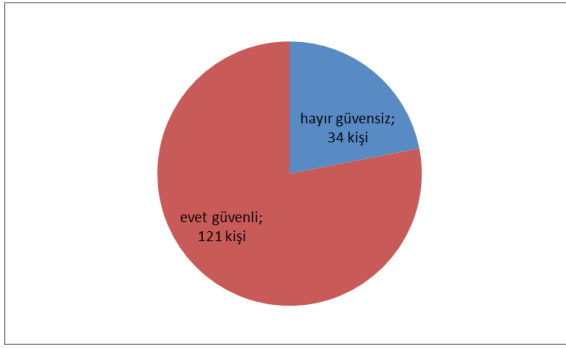

Şekil-18:ebeveyn anketi

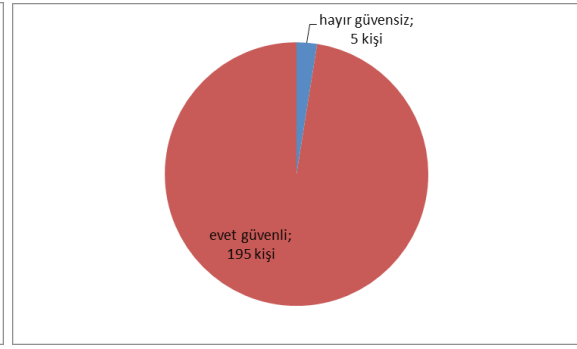

Çocuklara “sokaklarınızın güvenli olduğunu düşünüyor musunuz?” diye sorulduğunda 121 kişinin evet şeklinde cevap verdiğini, ebeveynlerde ise aynı soruya 195 kişinin evet güvenli demesine rağmen sadece 5 kişinin hayır güvensiz şeklinde cevap verdiğini görülmüştür.

Şekil-19:çocuk anketi

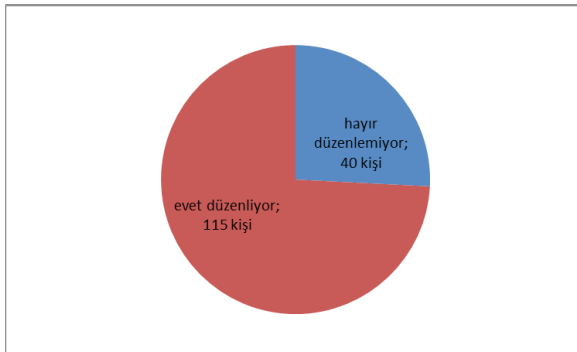

Şekil-20:ebeveyn anketi

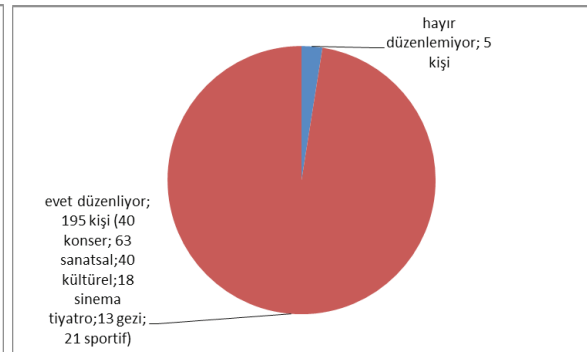

Çocuklara “Belediyeniz sizlere yönelik kültürel, sanatsal, bilimsel ve sportif faaliyetler (bilim müzesi, sinema tiyatro, gezi programları gibi)düzenliyor mu?” diye sordüğümüzda 115 kişinin evet düzenliyor; 40 kişinin ise hayır düzenlemiyor dediği görülmüştür. Ebeveynler ise aynı soruya 195 kişi düzeyinde belediyenin çocuklara yönelik bu türden hizmetler verdiğini sadece 5 kişinin hayır düzenlemiyor dediği gözlenmiştir.

Şekil-21:çocuk anketi

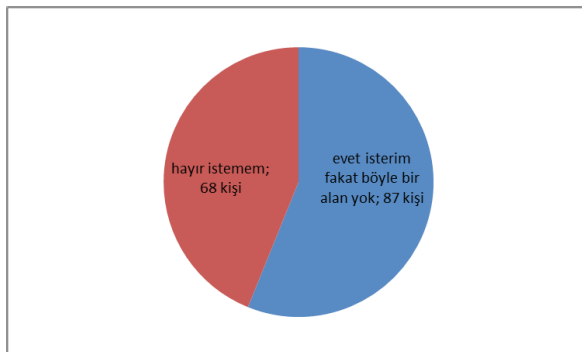

Şekil-22:ebeveyn anketi

Çocuklara “dışarıda bitki yetiştirmek için uygun bir alan ister misiniz; böyle bir alan var mı?” diye sordüğümüzda 87 kişinin evet isterim ama böyle bir alanın mevcut olmadığını söylerken; 68 kişinin ise hayır istemem dediği görülmüştür. Aynı soru ebeveynlere çocukları için sorulduğunda tamamının istediğini ancak böyle bir alanın var olmadığını ifade ettikleri gözlenmiştir.

Şekil-23:çocuk anketi

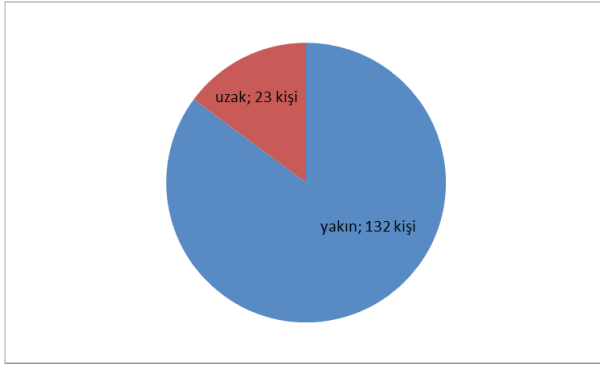

Şekil-24:ebeveyn anketi

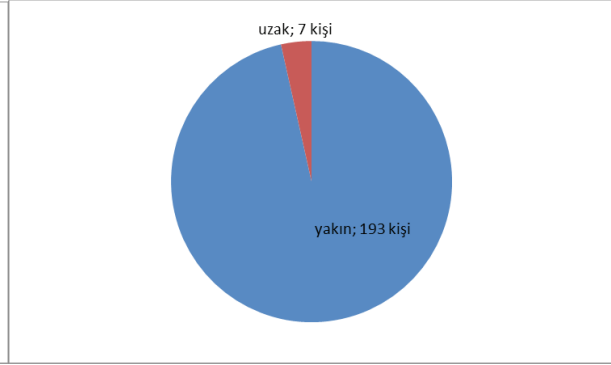

Çocuklara “dışarıda oyun alanları oturduğunuz eve yakın mı?” diye sorulduğunda 132 kişinin evet yakın dediğini görülmüştür. Ebeveynler aynı soruya 193 kişi düzeyinde evet dediği, 7 kişinin ise hayır uzak dediği gözlenmiştir.

Şekil-25:çocuk anketi

Şekil-26:ebeveyn anketi

5. SONUÇ, DEĞERLENDİRME VE ÖNERİLER

Çocuk dostu belediyeçilik kavramı temelde katılımcılık boyutu ile açıklanmaktadır. Bu çalışmada ortaya çıkan bulgularda da benzer bir sonuç çıkmıştır. İzmir Gaziemir ilçesinde her ne kadar nüfusun yaklaşık yüzde 27'si çocuk olsa da alan çalışması çocukların fikirlerinin hem ebeveynleri tarafından ve hem de kamu otoriteleri ve özellikle yerel yönetimler tarafından çok da dikkate alınmadığı gerçeğini ortaya koymaktadır. Bu durum aslında kamu otoritelerinden beklenen bir çok iyileşmenin aslında ailede başlaması gerektiği gerçeğini de gözler önüne sermektedir. Çocukların evlerinde kendine ait bir odasının bulunmaması da bu bağlamda değerlendirilebilir.

Çocuk dostu belediyeçilik kavramında belki de unutulmuş hususlardan birisi nitelikli insan kaynağı olgusudur. Bir şehirde yaşayan insanların niteliği yükseldikçe o şehrin çocuk dostu olma özelliği daha da artmaktadır. Şehirde yaşayan insanlar eğitilmiş, hak ve sorumluluklarını bilen, hoşgörülü ve rasyonel iyi bir yurttaş olmalıdır. Alan çalışmasında ortaya çıkan diğer önemli bir bulgu sosyo-ekonomik seviyesi bakımından 81 il içinde üçüncü konumda bulunan İzmir'de -merkez ilçelerinden birinde- kamu denetçiliği kurumunun çocuklarca hiç duyulmadığı (ki tamamına yakını eğitim kurumlarından birine gidiyor); anne ve babaların da ağırlıklı oranının duymadığı gerçeğini ortaya çıkarmasıdır. Anne ve babalarda bu kurumu duyanların tamamı ise çocukların kamu denetçiliği kurumuna başvurma hakkına haiz olup olmadıkları konusunda bilgi sahibi olmaması gerçekten çok düşündürücüdür. Katılımcılık, hesap verebilirlik gibi demokrasiyi zenginleştiren unsurların mikro düzeyde bireylere inildiğinde anlam ve içerik kaybına uğradığı görülmekte olup aslında bu durumun kamu otoriteleri tarafından uygulanan politika ve stratejilerin yetersiz kalmasında önemli bir gerekçeyi oluşturduğu söylenebilir.

Çocukların büyük kentlerde serbest vakitlerini geçirebilecek yegane adreslerinin alışveriş merkezlerindeki oyun alanlarının olduğu gerçeği de bu alan araştırması ile ortaya çıkmıştır. Belediyelerin açık oyun parklarına ve park malzemelerine kaynak aktardığı bilinmektedir. Hemen hemen her mahallede bir oyun parkının olduğu da görülmektedir. Ancak yağışlı olumsuz hava durumlarında yahut yazın aşırı sıcaklarında çocukların dışarıda oyun oynayabilecekleri hiçbir alan bulunmamaktadır. Çocuklar için tek adres alışveriş merkezleri ile internet kafeler olarak belirmektedir. Bu durumu düşünerek başta Kuzey Avrupa ülkeleri olmak üzere iyi örneklerin Türkiye'ye transfer edilmesi belediyeler tarafından sağlanmalıdır.

Uçar ve Negiz'in (2016:815) alan çalışmasına dayalı bir çalışmada önerdiği gibi 5393 sayılı Belediye Kanununun 76'ncı maddesinde yer verilen kent konseylerinin aktif hale getirilmesi ve konseylerde alınan kararların belediye meclislerinde görüşüldükten sonra kabul edilerek yerel politikalara dahil edilmesi gereklidir. Yine aynı kanunun 77. maddesinde yer verilen belediye hizmetlerine gönüllü

katılım uygulamasının da gerçekleştirilmesi ve yaygınlaştırılması önemlidir. Bununla birlikte kent konseylerinde çocuk meclislerinin de aktif hale getirilmesi planlanabilir.

Kentlerde yaşayan çocukların ötekini düşünen, merhametli, doğa sevgisi olan bir yetişkin olmaları için toprakla, bitkiyle ve hayvanla hemhal olabilecek mekanlara sahip olmaları gerekmektedir. Alan çalışmasında “dışarıda bitki yetiştirmek için uygun bir alan ister misiniz? Böyle bir alan var mı?” diye sorulduğunda ebeveynlerin tamamının olumlu görüş belirttiği ancak böyle bir alanın var olmadığını ifade ettikleri görülmektedir.

Sonuç olarak kentlerdeki çocuk oranının yüksekliği göz önünde bulundurularak İzmir Gaziemir ilçesinde yapılan alan çalışmasının çıktıları üzerinden kent yönetimleri ve yöneticilerinin çocukları gözetken bir belediyeçilik anlayışı geliştirilmesi gerektiği söylenebilir. Ayrıca çocuk dostu belediyeçilik için sadece kamu otoritelerinin değil ayrıca bireylerin de üzerine büyük sorumluluklar düştüğü ve bu sorumluluk bilincinin gelişmesinde yine kamu otoritelerine ve belediyelere sorumluluklar düştüğü ifade edilebilir.

Daha makro düzeyde konuyu ele almak gerekirse Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 27. özel oturumunda kabul edilmiş olan “Çocuğa Uygun Bir Dünya” (A world fit for children) Öneri'sinde devletin ve yerel yönetimlerin ödev ve sorumlulukları esasında dile getirilmiş olan realitelerin Türkiye'nin kendi siyasal, yönetsel, kültürel havzasında yörgularak sentezlenmesi büyük önem arz etmektedir.

KAYNAKÇA

- Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme ve İhtiyarı Protokoller, Usul Kuralları ile Çocuk Hakları Komitesi Genel Yorumları,
<https://www.unicef.org/turkey/media/7941/file/%C3%87HDS%20ve%20%C4%B0htiyari%20Protokoller,%20Usul%20Kurallar%C4%B1%20ile%20%C3%87ocuk%20Haklar%C4%B1%20Komitesi%20Genel%20Yorumlar%C4%B1.pdf> (Erişim Tarihi: 10.09.2019).
- BÜYÜKÖZTÜRK, Ş. (2014). Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı (20. Baskı). Ankara: Pegem
- GÖKMEN Hikmet ve TAŞÇI Gülay Burcu; (2016), “Children’s Views about Child Friendly City: A Case Study from Izmir”, Megaron, Cilt 11, Sayı 4, ss.469- 482.
- ÖZSERVET Çakırer Yasemin; (2015), “Kent ve Çocuk”, iç. Yasemin Çakırer ÖZSERVET (Ed.), İdeal Kent, Kent Araştırmaları Dergisi, Sayı 17, ss. 5-12.
- RACELIS Mary VE AGUIRRE M. Desirree Angela; (2002), “Child rights for urban poor children in child friendly Philippine cities: views from the community”, Environment and Urbanization, Volume 14, Number 2, ss. 97-113
- RİGGIO Eliana; (2002), “Child Friendly Cities: Good Governance In The Best Interests Of The Child”, Environment and Urbanization, Volume 14, Number 2, ss. 45- 58.
- SÖNMEZ, V., ve ALACAPINAR, G. F. (2018). Örnekendirilmiş Bilimsel Araştırma Yöntemleri (6. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- TONUCCI Francesco; (2015), “Özgürleştirme Üzerine: “Yetişkinler Çocukları Dinlemedikleri Takdirde Çok Büyük Sorunlar ile Karşılaşacaktır, Çocukların Şehri: Yerel Yönetimlerde Yeni Bir Felsefe”, Çev: Battal ÖZSERVET, İdealkent, Sayı 17, ss. 282-297.
- UÇAR, A. ve NEGİZ, N. (2016), Yerelde Kamu Politikalarının Oluşumunda Yönetişim ve Katılımcılık: Isparta İncelemesi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Sayı: CİEP Özel Sayısı.
- URAL, A. ve KILIÇ, İ. (2005). Bilimsel araştırma süreci ve SPSS ile veri analizi. Ankara: Detay.
- https://www.mahalliidarelerdergisi.com.tr/pg_135_cocuk-dostu-belediyecilik (erişim tarihi:08.10.2019)